

Twiskemolen 50 en 483 jaar

Aanleiding

In 2020 heeft het molenaarsgezin van de Twiskemolen, Marcel Koop en Marijke Koop-Brouwer, de “Stichting vrienden van de Twiskemolen, erf en biotoop” in het leven geroepen. Het doel van deze stichting is de molen, het erf en de biotoop als samenhangend geheel te beheren en te ontwikkelen, met als uitgangspunt het behouden van de cultuur- en natuurhistorische waarden (zie bijlage 1).

De voorliggende vraag is of het bestuur van recreatieschap Twiske-Waterland, de doelstellingen en ambitie van de Stichting vrienden van de Twiskemolen, erf en biotoop kan ondersteunen. In deze nota wordt uw bestuur hiertoe een voorstel gedaan.

Overwegingen

De Twiskemolen dateert uit 1541 en staat sinds 1974 op zijn huidige plaats. Dit kostbare monument verkeert anno 2022 in een bijzondere goede staat. Ondanks de windhoos in 2016 is door het werk van Recreatieschap Twiske-Waterland samen met de achtereenvolgende molenaars de molen in perfecte conditie gehouden.

Na 1974 heeft de tijd niet stilgestaan. Aanvankelijk stond de molen trots in een kale omgeving. Stapsgewijs zijn er echter steeds meer elementen aan het monument toegevoegd, waardoor er nu een ensemble is van een molen met een bijbehorend authentiek erf en biotoop.

Passanten en bezoekers waarderen de huidige levendige aanblik van de zeer geregeld draaiende poldermolen, grazende landgeiten en informatiepanelen. Tegelijk is er ook een officiële erkenning van de ontstane cultuur- historische waarde. Natuurlijke Zaken van Landschap Noord-Holland heeft in 2019 het document Waardering Molenerf Twiskemolen opgesteld en geadviseerd het ontstane ensemble te beschermen en te behouden. (zie bijlage 2).

Het beheren en ontwikkelen van het erf en de biotoop is doorgaans het initiatief en het werk geweest van de respectievelijke molenaars. Voor het onderhoud aan de biotoop verstrekt Recreatieschap Twiske-Waterland een jaarlijkse vergoeding. Om het ontstane ensemble rond de molen ook naar de toekomst te ondersteunen, heeft het huidige molenaarsgezin de eerder

genoemde stichting in het leven geroepen. Daarmee willen zij bevorderen dat zowel nu als ook na hun vertrek in de (verre) toekomst, de mooie en gewaardeerde situatie rond de molen zoveel als mogelijk blijft voortbestaan.

Het molenaarsgezin richt zich nu tot uw bestuur met de vraag in hoeverre en op welke manier u de doelstellingen van de stichting onderschrijft en zou kunnen steunen.

Voorstel

In 2024 vieren we dat Twiskemolen 50 jaar op haar huidige plek aan het Luijendijkje staat.

De aanloop daarnaartoe vormt een mooie gelegenheid voor het bestuur om haar waardering uit te spreken over de in deze 50 jaar gegroeide situatie. Dit betreft dan het ensemble van molen, erf, biotoop en kudde landgeiten en de actieve houding vanuit het molenaarsgezin gericht op voorlichting, educatie en cultuurhistorisch verantwoorde beleving van een Hollandse poldermolen die daadwerkelijk een bijdrage levert aan de bemaling van de Twiskepolder.

Stichting vrienden van de Twiskemolen erf en biotoop levert hiermee een passende bijdrage aan de ambities van het bestuur zoals verwoord in artikel 2c. van de doelen van het Recreatieschap (*het tot stand brengen en duurzaam in stand houden van het specifieke en gedifferentieerde karakter van het landschap door bescherming, ontwikkeling en consolidatie van de waarden die het in zich draagt*). Zo ook aan de invulling van het Ambitiedocument Twiske-Waterland uit 2020. Molen, erf, biotoop en landgeiten horen bij het “verhaal” dat Twiske-Waterland de bezoeker wil vertellen en horen bij de beeldbepalende kenmerken van het gebied. Zij passen in de landschappelijke en cultuurhistorische kernwaarden die het bestuur benadrukt bij de ontwikkeling van Twiske-Waterland.

Het bestuur wordt voorgesteld zich in deze zin uit te spreken en de doelstellingen van de stichting te ondersteunen/onderschrijven en dat wat redelijkerwijs gevraagd mag worden te doen om naar de toekomst de molen, erf en biotoop als één geheel te beheren en de cultuurhistorische waarde voor de toekomst te behouden.

Consequenties en verwachtingen

Naar aanleiding van deze uitspraak voorzien wij de volgende concrete consequenties en verwachtingen:

- Een dergelijke uitspraak heeft geen financiële consequenties. Er zullen geen extra gelden noodzakelijk zijn.
- RNH en het molenaarsgezin streven ernaar om met een goede gezamenlijke bepaling van werkzaamheden (zoals klein/groot onderhoud, MJOP, vrijwilligersinzet) efficiencywinst te boeken en deze weer in het beheer en ontwikkeling van het ensemble te kunnen investeren.
- Met betrekking tot de opvolging; mocht een toekomstig molenaar zich niet willen conformeren aan de doelstellingen van de Stichting, dan wordt de Stichting, het recreatieschap of een derde in staat gesteld om het ensemble te beheren en te behouden.
- Toekomstige wijzigingen aan erf, molen en of biotoop doen geen afbreuk aan de cultuurhistorische waarde en leiden tot behoud of verbetering hiervan.

Doel van de Stichting Vrienden van de Twiskemolen, erf en biotoop

1. De stichting heeft ten doel:

- het presenteren, ontwikkelen en beheren van het molenerf en de molenbiotoop als cultuurhistorische en natuurhistorische waarde behorende bij de Twiskemolen;
- het presenteren van de Twiskemolen aan geïnteresseerden, recreanten, toeristen en ander publiek;
- het in stand houden van een kudde landgeiten als onderdeel van deze cultuurhistorische waarde;

en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

2. De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:

- het interesseren van een zo breed mogelijk publiek voor de Twiskemolen, het erf en de molenbiotoop;
- het geven van voorlichting en educatie over de cultuur- en natuurhistorische waarde van de Twiskemolen, van het erf en van de molenbiotoop teneinde het begrip voor onder meer de waterhuishouding in het verleden en de toekomst onder het publiek te vergroten;
- het ontplooiën van landelijke activiteiten gericht op het behoud en de ontwikkeling van molenerven en -biotopen van Nederlandse poldermolens;
- het onderhouden van contacten met andere instanties met gelijkgericht doel;
- het beschermen van de molenbiotoop, waarmee de windvang gegarandeerd is en de Twiskemolen draai- en maalvaardig blijft, het in standhouden van een kudde landgeiten voor de begrazing van de molenbiotoop en het ontwikkelen en behouden van de natuurwaarde van de molenbiotoop;
- het verwerven van de nodige financiële middelen voor onderhoud en ontwikkeling van de molenbiotoop en het molenerf, hetzij van de eigenaar, hetzij van subsidieverstrekkers, hetzij van sponsors of donateurs, hetzij anderszins ter aanwending van gemelde doelstelling;
- het organiseren van onderhoudswerk aan de molenbiotoop en het erf door vrijwilligers;
- actief bij te dragen met kennis en inspanning aan onderhoud en renovatie van de molen, van het erf en van de molenbiotoop.

<https://www.twiskemolen.nl/wp-content/uploads/Waardering-Molenerf-Twiskemolen.pdf>

4.1 Cultuurhistorische waarden (...) Het molenerf is relatief jong met zijn leeftijd van veertig jaar. De inrichting van het molenerf is echter wel heel compleet en gaaf. Alle onderdelen van een cultuurhistorisch erf zoals moestuin, boomgaard, weide voor kleinvee en dergelijke zijn aanwezig. Een molenerf waar al deze elementen nog aanwezig zijn, is zeldzaam. De molen heeft als functie om het water van 't Twiske op peil te houden. Alleen bij windstilte wordt het elektrische gemaal ingezet. Rond de molen is ook een molenbiotoop aanwezig, met voldoende openheid om de molen te kunnen laten functioneren. Het ensemble van de functionerende Twiskemolen met een molenbiotoop en een zelfvoorzienend molenerf is van ruimtelijk en cultuurhistorisch belang als een voorbeeld van hoe een molenaar op een poldermolenerf leefde. De cultuurhistorische waarden zijn daarom hoog.

4.2 Landschappelijke waarden De molen heeft een relatie met het omliggende water en het rietland. Het molenerf is lager gelegen dan de dijk, is door de hagen om het erf duidelijk begrensd en heeft door zijn streekeigen inrichting een authentieke uitstraling. Molen, molenerf en dijk vertellen het verhaal van 't Twiske als polder en maakt het landschap afleesbaar. De molen ligt op een prominente plek aan de rand van het recreatiegebied. Het molen en het erf vormen een landmark in de omgeving, waar alle recreatieve routes langs leiden. De plek is daardoor goed beleefbaar. Op grond van het bovenstaande kunnen de landschappelijke waarden als zeer hoog worden beoordeeld.

Samenvattend stellen we dat de cultuurhistorische waarden van het molenerf vanwege de ensemblewaarden als hoog kunnen worden gewaardeerd, en de landschappelijke waarden als zeer hoog. Het is daarom de moeite waard om de inrichting van het molenerf zoveel mogelijk te behouden. Wij adviseren dan ook niet alleen de molen maar ook het erf met de diverse elementen (boomgaard, moestuin, weide voor kleinvee e.d.) te beschermen.

Waardering Molenerf Twiskemolen